VN2026-007316
rve economie

Gemeente Amsterdam

Staf

Voordracht voor de Staf Centrum Gebied West van 08 juni 2026

Portefeuille: Economische Zaken (24)

Agendapunt: B1

Onderwerp

Aanbod van diensten door straatverkopers op het Spui

Gevraagde beslispunten

1. Kennisnemen van de brief van de BIZ Kalverstraat en Heiligeweg waarin de door de BIZ ervaren overlast wordt beschreven van straatverkopers, waaronder sieradenverkopers, die diensten aanbieden op het Spui en de gemeente wordt verzocht om maatregelen.
2. Instemmen om met directie Toezicht en Handhaving Openbare Ruimte af te stemmen om op korte termijn structureel en strikter te handhaven op het naleven van ontheffingsvoorwaarden door aanbieders van diensten op het Spui.
3. Instemmen om voorlopig geen nieuw beleid op te stellen dat ziet op het verlenen van ontheffingen voor diensten op of aan de openbare weg, zoals bedoeld in artikel 2.50 van de APV, gezien de substantiële inzet van schaarse ambtelijke capaciteit die dat vergt en de onzekere opbrengst hiervan.
4. Instemmen met het opstellen van een brief voor de BIZ Kalverstraat en Heiligeweg waarin bovenstaande beslispunten worden toegelicht en een afspraak tussen de BIZ en een lid van het dagelijks bestuur wordt voorgesteld.

Onderbouwing beslispunten

Introductie

Op meerdere locaties in stadsdeel Centrum bieden ondernemers / straatverkopers verschillende typen diensten aan op of aan de openbare weg. Het gaat om handarbeiders die ter plekke sieraden of andere producten vervaardigen en verkopen, fotografen, portrettekenaars en henna-tatoeëerders. Deze straatverkopers vragen hiervoor jaarlijks een ontheffing aan. Met een ontheffing mogen zij op de volgende locaties staan: Spui, Leidseplein, Rembrandtplein, Westermarkt, Thorbeckeplein en Nieuwmarkt.

Op sommige locaties wordt overlast ervaren van deze straatverkopers. De gemeente is vooral bekend met klachten over straatverkopers (o.a. sieradenmakers) op de hoek van het Spui en de Kalverstraat. In oktober 2025 ontving de gemeente een brief van de BIZ Kalverstraat en Heiligeweg (zie bijlage). Daarin constateert de biz dat straatverkopers op het Spui zich vaak niet aan de voorwaarden van hun ontheffing houden (zie ad 2.). Naar mening van de biz doen de straatverkopers afbreuk aan de uitstraling van het gebied. Dit mede doordat zij plaatsnemen met (te grote) inklaptafels voor de etalages van winkels en onvoldoende ruimte overlaten voor voetgangers. De biz verzoekt de gemeente om geen ontheffingen meer te verlenen en/of om intensiever te handhaven op de ontheffingsvoorwaarden. Ook wordt verzocht om het ontheffingsgebied te verkleinen en om aanvullende ontheffingsvoorwaarden (zie ad 3.).

De bevoegdheid om de ontheffingen te verlenen is op grond van artikel 2.50, vierde lid van de APV, gedelegeerd aan het dagelijks bestuur van het stadsdeel. Er zijn geen beleidsregels vastgesteld over het verlenen van deze ontheffingen. Wel is er een ambtelijke werkinstructie waarmee de ontheffingslocaties zijn vastgesteld en het jaarlijkse aantal te verlenen ontheffingen is gemaximeerd (zie verderop).

Het Juridisch Bureau (JB) is om advies gevraagd over het verzoek van de biz. Het JB stelt dat er 'bestendig beleid' is ontstaan doordat de verlening van ontheffingen sinds jaren geschiedt aan de hand van een ambtelijke werkinstructie. Voor de straatverkopers is dat bestendige beleid het uitgangspunt. Om dit aan te passen moet het dagelijks bestuur nieuwe beleidsregels vaststellen aan de hand van een beleidsnotitie (zie ad 2.).

Doordat het aantal ontheffingen is gemaximeerd gaat het bovendien om schaarse rechten. Hierop is de Europese Dienstenrichtlijn (EDR) van toepassing. Indien het dagelijks bestuur de ontheffing van gevestigde straatverkopers niet meer wil verlenen of wil aanpassen, dan dient met hen op grond van de EDR een overgangsregeling te worden getroffen. Daarmee moeten gevestigde ondernemers de mogelijkheid krijgen om zich aan te passen aan nieuw beleid. Gebruikelijk hierbij is om gevestigde ondernemers als overgangsregeling eenmalig onderhands een ontheffing te verlenen met een looptijd die voldoende is om investeringen terug te verdienen. Het in kaart brengen van terugverdientijden vergt nader onderzoek.

Het opstellen van nieuw beleid vereist een aanzienlijke ambtelijke tijdsinvestering. De recentelijke aanpassing van beleidsregels voor het verlenen van staanplaatsvergunningen voor oliebollen- en kerstbomenverkopers bevestigt dit (zie ad 3.). Vooraf is lastig te voorspellen welke beleidsregels precies wenselijk en mogelijk zijn en of hiermee de klachten van de BIZ worden weggenomen. Deze klachten hebben vooral betrekking op het niet naleven van ontheffingsvoorwaarden. Deze voorwaarden bevatten voldoende aanknopingspunten om op te handhaven. Daarom wordt voorgesteld om met directie Toezicht en Handhaving Openbare Ruimte (THOR) af te stemmen om op korte termijn intensiever te handhaven op het Spui en om voorlopig geen nieuw beleid op te stellen.

Ad 1. Kennisnemen van de brief van de BIZ Kalverstraat en Heiligeweg waarin de door de BIZ ervaren overlast wordt beschreven van straatverkopers, waaronder sieradenverkopers, die diensten aanbieden op het Spui en de gemeente wordt verzocht om maatregelen

Zoals toegelicht in de introductie heeft de gemeente in oktober 2025 een brief ontvangen van de BIZ waarin de ervaren overlast van straatverkopers op en rondom het Spui wordt beschreven. In de brief wordt toegelicht op welke punten straatverkopers zich niet aan de ontheffingsvoorwaarden houden (zie ad 2.). Tevens wordt de gemeente verzocht om geen ontheffingen meer te verlenen. Als alternatief worden aanvullende ontheffingsvoorwaarden voorgesteld (zie ad 3.).

Ad 2. Instemmen om met directie Toezicht en Handhaving Openbare Ruimte af te stemmen om op korte termijn structureel en strikter te handhaven op het naleven van ontheffingsvoorwaarden door aanbieders van diensten op het Spui

De ontheffingen van straatverkopers bevatten de voorwaarden waaraan zij zich moeten houden. De BIZ Kalverstraat en Heiligeweg constateert dat straatverkopers op het Spui zich in de praktijk niet aan de volgende ontheffingsvoorwaarden houden:

- Ruimtegebruik: vaak wordt met inklaptafels en uitstalling meer ruimte ingenomen dan de op grond van de ontheffing maximaal toegestane twee vierkante meter. Ook blijft er rondom de tafel en uitstalling minder loopruimte vrij dan de verplichte anderhalve meter vrije ruimte voor voetgangers.
- Kant en klare producten: producten moeten ter plekke worden vervaardigd en verkocht. Veelal worden volgens de biz kant en klare (voorbeeld)producten verkocht.
- Voorbeelden: maximaal 25 voorbeeldproducten mogen worden getoond, voorzien van het predicaat voorbeeld. Dit predicaat is volgens de biz vaak niet aanwezig. Hierdoor is onduidelijk of kant en klare of ter plekke vervaardigde producten worden verkocht.

- Bezetting straatmeubilair: verkoopmateriaal wordt soms achter elektrokasten gestald, hetgeen niet is toegestaan.
- Afstand van 50 meter tot de markt: in de praktijk staan straatverkopers dichter bij de markt op marktdagen dan toegestaan.

Verder is bekend dat de straatverkopers zich regelmatig van de hoek van het Spui en de Kalverstraat verplaatsen naar de Kalverstraat. De Kalverstraat valt buiten het ontheffingsgebied. Voor de straatverkopers is de Kalverstraat vanwege de aanloop een aantrekkelijke locatie. Omdat er onvoldoende plek is voor alle straatverkopers in de directe nabijheid van de Kalverstraat (er worden negen ontheffingen verleend op het Spui) ontstaan er soms conflicten tussen straatverkopers. Verder zijn er soms klachten over het afspelen van versterkte muziek. Dat is op grond van artikel 2.49 van de APV niet toegestaan.

Op de hierboven opgesomde ontheffingsvoorwaarden kan (strikter) gehandhaafd worden. Een ontheffing kan worden ingetrokken indien een ontheffinghouder zich niet aan de voorwaarden houdt. Ook is intrekking van de ontheffing mogelijk indien zijn of haar gedrag op een andere manier aanleiding geeft tot klachten.

In de praktijk vindt handhaving niet op structurele basis plaats, waardoor de klachten aanhouden. Voorgesteld wordt om met directie THOR af te stemmen om de handhaving te intensiveren, vooral op de dagen waarop vaak veel straatverkopers aanwezig zijn. Waar nodig, kan (strenger) worden opgetreden. De verwachting is dat de klachten van de biz daarmee grotendeels worden weggenomen.

Inmiddels ontvangen twee verkopers een waarschuwing na intensivering handhaving

Sinds halverwege mei wordt in overleg met THOR intensiever gehandhaafd op het Spui. Er zijn inmiddels twee overtredingen geconstateerd. Eén verkoper begaf zich buiten het ontheffingsgebied. Een andere verkoper verkocht kant en klare producten. Beide verkopers ontvangen een waarschuwing. De komende periode blijft THOR intensiever op deze locatie handhaven. De intensivering van handhaving wordt na de zomer geëvalueerd.

Ad 3. Instemmen om voorlopig geen nieuw beleid op te stellen dat ziet op het verlenen van ontheffingen voor diensten op of aan de openbare weg, zoals bedoeld in artikel 2.50 van de APV, gezien de substantiële inzet van schaarse ambtelijke capaciteit die dat vergt en de onzekere opbrengst hiervan

De BIZ Kalverstraat en Heiligeweg stelt in haar brief voor om in het geheel geen ontheffingen meer te verlenen voor het Spui. Als alternatief wordt voorgesteld om het ontheffingsgebied te verkleinen, zodat ontheffinghouders alleen nog op het Spuiplein mogen staan. Verder wordt voorgesteld om de straatverkopers te verbieden om voor de winkelruiten en etalages plaats te nemen en om een afstand van 50 meter tot de winkels verplicht te stellen.

Wijzigen bestendig beleid vergt het opstellen van nieuw beleid en overgangsregelingen

Volgens het Juridisch Bureau (JB) is er bestendig beleid ontstaan doordat de ontheffingen jaarlijks op dezelfde wijze worden verleend. Om dat bestendige beleid te wijzigen moet het dagelijks bestuur van het stadsdeel beleidsregels vaststellen over de wijze van ontheffingverlening. Daarmee kan worden bepaald op welke locaties en onder welke voorwaarden er wel of (helemaal) niet ontheffingen worden verleend.

Deze beleidsregels moeten zorgvuldig zijn onderbouwd, waarbij de belangen van alle betrokken partijen (straatverkopers, winkeliers, voetgangers, bewoners etc.) worden afgewogen. Het probleem

/ de feiten moeten in kaart worden gebracht. Bij voorkeur wordt dat cijfermatig onderbouwd met bijvoorbeeld meldingen over overlast. De mogelijke oplossingen / maatregelen om de problemen op te lossen moeten worden geïnventariseerd. Participatie maakt onderdeel uit van de voorbereidingen. De belangrijkste stakeholders, waaronder de winkeliers en de straatverkopers, moeten hierbij worden betrokken. Gebruikelijk is om de stakeholders in staat te stellen om te reageren op conceptbeleidsregels.

Een besluit om beleidsregels vast te stellen moet een evenredigheidstoets doorstaan:

- Geschiktheid: is het besluit geschikt om het doel te bereiken?
- Noodzakelijk: is het besluit noodzakelijk? Dit betekent dat er geen minder ingrijpend alternatief (denk aan handhaven) is dat hetzelfde doel bereikt.
- Evenwichtig: zijn de nadelige gevolgen van het besluit niet onevenredig aan het doel? Hierbij wordt een belangenafweging gemaakt, waarbij wordt nagegaan of er geen minder verstrekkend alternatieve maatregel is.

In het geval van een bezwaarprocedure tegen het aanpassen van ontheffingen kan een bestuursrechter vragen om een onderbouwing van de aard van de klachten; hoe vaak komt dit daadwerkelijk voor en welke maatregelen zijn getroffen. Het risico bestaat vervolgens dat een bestuursrechter van oordeel is dat betere handhaving op het naleven van ontheffingsvoorwaarden een geschikter en minder verstrekkend alternatief is om de ervaren problemen te verhelpen. Daarnaast heeft de gemeenteraad in 2017 de Visie Openbare Ruimte 2025 vastgesteld. Volgens deze visie hebben voetgangers en fietsers prioriteit bij de verdeling van openbare ruimte. Bij voorkeur blijft de openbare ruimte zoveel als mogelijk obstakelvrij. In het geval van bezwaar kan de bestuursrechter de afweging maken of, in het licht van deze visie, aanvullend beleid noodzakelijk is of dat de ruimte die straatverkopers volgens hun ontheffingsvoorwaarden moeten vrijlaten voor voetgangers reeds afdoende is.

Indien het dagelijks bestuur besluit om de schaarse ontheffingen niet meer te verlenen of om de ontheffingsvoorwaarden of het ontheffingsgebied aan te passen moet er met gevestigde straatverkopers op grond van de Europese Dienstenrichtlijn een overgangsregeling worden getroffen. Dat kan in de vorm van een uitkoopsom, maar gebruikelijker is om compensatie te bieden in de vorm van tijd en om bestaande ontheffingen nog een laatste keer voor bepaalde tijd onderhands te verlenen. De duur van deze vergunning moet gebaseerd zijn op de terugverdientijd van investeringen.

Met de onderbouwing van beleidsregels en het vaststellen van overgangsregelingen is een substantiële ambtelijke tijdsinvestering gemoeid. Het opstellen van nieuwe beleidsregels voor de verlening van staanplaatsvergunningen voor oliebollen- en kerstbomenverkopers bevestigt dit. De eerste voorbereidingen hiervoor werden reeds in 2024 getroffen. Naar verwachting stelt het college de beleidsregels voor de zomer van 2026 vast. Voor de berekening van terugverdientijden van investeringen door oliebollen- en kerstbomenverkopers is een extern onderzoeksbureau aangesteld.

Gezien de tijdsinvestering in en onzekere uitkomst van nieuw beleid wordt voorgesteld om op korte termijn in te zetten op beter handhaven

Vooraf is onzeker welke beleidsregels mogelijk en juridisch houdbaar zijn in het geval van een bezwaarprocedure (zie hierboven). Tegelijkertijd lijken de bestaande ontheffingsvoorwaarden voldoende aanknopingspunten te bieden voor betere handhaving. Met intensievere handhaving kan de biz tegemoet worden gekomen. Daarom wordt voorgesteld om eerst in te zetten op extra handhaving op deze locatie, voordat wordt geïnvesteerd in het opstellen van nieuw beleid.

Dit jaar wordt gestart met het opstellen van een nieuwe bestuurlijke visie op ambulante handel. Het college wordt hierbij voorgesteld om ook de straatverkopers bij deze visie te betrekken. Dit biedt de mogelijkheid om op termijn de noodzaak voor nieuw beleid over straatverkopers te heroverwegen.

Ad 4. Instemmen met het opstellen van een brief voor de BIZ Kalverstraat en Heiligeweg waarin bovenstaande beslispunten worden toegelicht en een afspraak tussen de BIZ en een lid van het dagelijks bestuur wordt voorgesteld

Voorgesteld wordt om een brief voor de biz op te stellen waarin de bovenstaande beslispunten worden toegelicht. In de brief kan tevens worden voorgesteld om een gesprek tussen de biz en een lid van het dagelijks bestuur te organiseren ter nadere toelichting.

Bevoegdheidsgrondslag

De ontheffingen voor diensten op of aan de weg worden verleend op grond van artikel 2.50 van de APV.

Op grond van de Verordening op de stadsdelen en het stadsgebied Amsterdam 2022, bijlage 3, C. 31 is dit gedelegeerd aan het DB.

Volgende processtappen

1. Met THOR is afgestemd over intensievere handhaving per half mei 2026.
2. Begin juni vindt een evaluatie met THOR plaats over deze intensievere handhaving. Afhankelijk daarvan worden eventuele vervolgstappen heroverwogen.
3. Opstellen brief voor de biz
4. Afspraak tussen de biz en een lid van het DB

Advies en afstemming

Afgestemd met het Juridisch Bureau en directie. Het verzoek voor betere handhaving staat uit bij THOR. Nadere afstemming volgt nog.

Duurzaamheid

Participatie

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2026-032972	Staf Centrum Gebied West Voordracht (pdf)

Behandelend ambtenaar of indienend raadslid (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

Directie EZC, Jerzy Straatmeijer, j.straatmeijer@amsterdam.nl, 06 3445 0813

Gemeente Amsterdam

Staf

Uitslag